

Årsberetning 2023

Ringerike kommune

RINGERIKE
KOMMUNE

nærmest det meste

Innhold

.....	1
Årsberetning.....	4
Forord.....	4
Regnskapsresultat.....	5
Årsregnskap.....	6
Egenkapital.....	21
Handlingsregler.....	21
Finans.....	22
Budsjettpremisser.....	26
Måloppnåelse.....	34
Etikk og antikorrupsjon.....	34
Internkontroll.....	34
Mangfold og likestilling.....	35

Årsberetning

Forord

De siste årene har vært preget av mye usikkerhet og hendelser både nasjonalt og internasjonalt som påvirker kommunens økonomiske rammer. 2023 ble intet unntak, og nok et år med mange overraskelser. Mye å ta stilling til for et nytt kommunestyret som startet opp i oktober 2022. Det ble tidlig i 2023 klart at ressursbruken i tjenestene lå høyt over de tildelte budsjetttrammene og mye av dette ble justert i forbindelse med 1. og 2. tertialrapport. Det var spesielt utviklingen i utbetalt sosialstønad, erfaringer med drift av nytt sykehjem og introduksjonsutgifter til bosatte flyktninger som måtte justeres. Fastlegeordningen ble en stor politisk sak, og Ringerike kommune var ikke alene om utfordringer i rekruttering av nok fastleger til å dekke befolkningens rett og behov for fastlege. I tillegg fikk vi dette året oppleve en flomsituasjon i flere områder av kommunen som ble stor med omfattende skader. Året var også preget av fortsatt stigende renter, høy inflasjon og en høy lønnsvekst.

Ringerike kommunes regnskapsmessige netto driftsresultat for 2023 endte negativt med 3,6 millioner kroner. Etter avsetninger til og bruk av bundne fond ble det negative resultatet økt til 18,3 millioner kroner som er dekket av kommunens disposisjonsfond. Blant avsetning til bundne driftsfond er det 17 millioner kroner i mottatt tilskudd fra staten i forbindelse med skader etter flommen i august 2023 som er avsatt til 2024.

Det samlede merforbruket i driftssektorene endte på 24 millioner kroner. Her er også mindreinntekter på selvkostområdet vann og avløp med rundt 13 millioner kroner inkludert. Grunnet negative selvkostfond fra 2022 vil disse mindreinntektene bli tilbakebetalt fra abonnenter over de neste 5 årene. Årets rammetilskudd og skatteinntekter ble justert opp med 80 millioner i budsjettet etter 1. tertial. Fasit ved årets slutt viser en inntekt som ligger 9,8 millioner kroner under budsjett. I tillegg ble inntekter fra eiendomsskatt nesten 5 millioner lavere enn budsjettet. Merforbruk i drift og mindreinntekter fra skatt veies delvis opp av årets positive avkastning i Fossefondet på rundt 22 millioner kroner.

Driftsinntektene økte med 7,11 prosent i 2023, mens driftsutgiftene økte med 7,05 prosent. Inkludert i driftsinntektene er tilskudd etter flomskader på 37,4 millioner kroner og på utgiftssiden finner vi bokførte ekstraordinære kostnader i forbindelse med flommen på 28 millioner kroner. For ytterligere analyser viser vi til Årsrapport 2023.

Kommunens disposisjonsfond utgjør nå 295,7 millioner kroner tilsvarende 9,9 prosent av brutto driftsinntekter etter driftsåret 2023. Det gir kommunen et godt utgangspunkt for forutsigbare og gode tjenester også i årene som kommer. Økende driftsutgifter, gjeld og finansutgifter gjør allikevel at kommunen må ha fokus på en bærekraftig økonomi som tilpasser utgiftene til inntektene i årene som kommer.

Tore Isaksen

Kommunedirektør

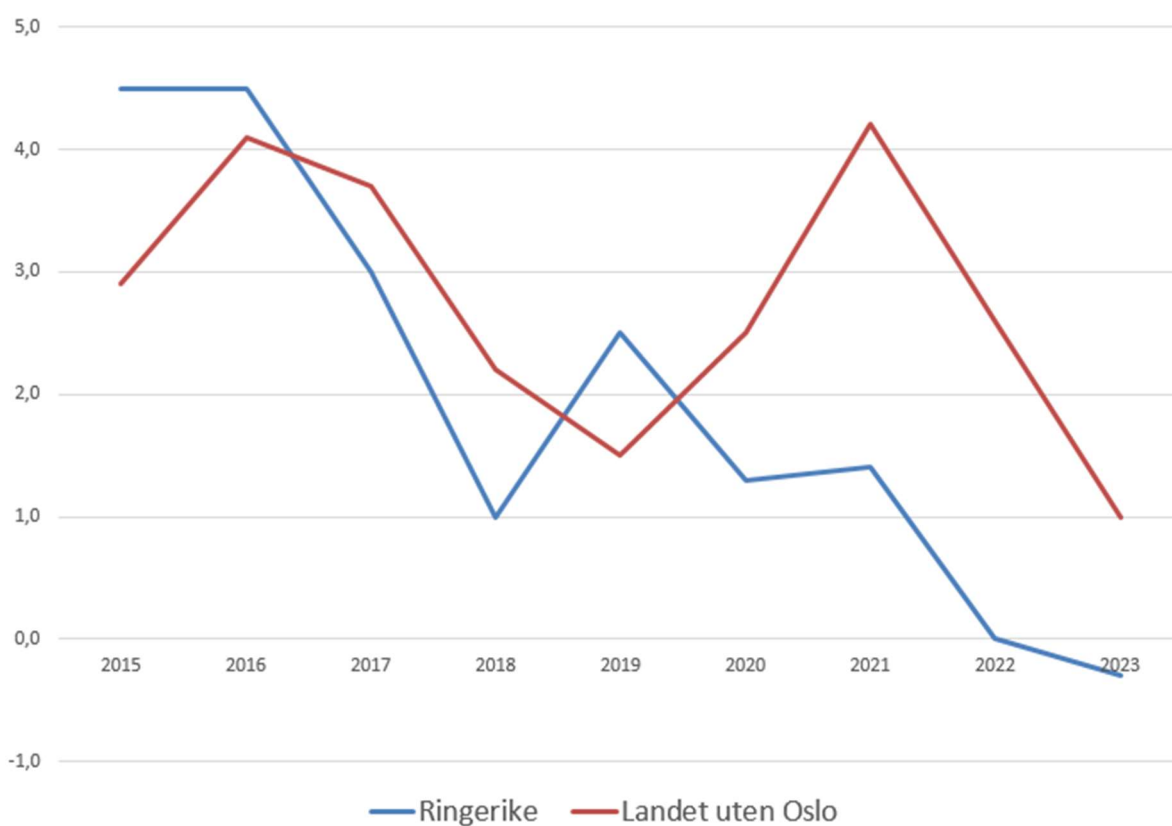
Roger Mathiesen

Kommunalsjef økonomi

Regnskapsresultat

Regnskapet for 2023 viser et negativt netto driftsresultat etter finansposter på -3,6 millioner kroner. Det utgjør 0,12 prosent av brutto driftsinntekter. Revidert årsbudsjett legger til grunn et positivt netto driftsresultat på 0,17 prosent. Beregner vi driftsresultat etter bruk av og avsetning til bundne fond var resultatet negativt med 18,3 millioner kroner som tilsvarer 0,6 prosent av brutto driftsinntekter. Beløpet er dekket med midler fra kommunens disposisjonsfond.

Foreløpige tall Kostra tall pr 15. mars viser et gjennomsnittlig netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for norske kommuner (uten Oslo) på 1,0 prosent. Sett i forhold til landsgjennomsnittet viser dette nøkkeltallet følgende utvikling i Ringerike siste 9 år:

Netto driftsresultat blir ansett som hoved indikator for den økonomiske balansen. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd/ driftsunderskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk fra hva kommunen har til disposisjon til avsetninger og investeringer.

Årsregnskap

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Rammetilskudd	-853 106	-923 001	-943 001	-988 736	45 735
Innteks- og formuesskatt	-1 111 404	-1 021 000	-1 081 000	-1 025 429	-55 571
Eiendomsskatt	-56 758	-75 000	-75 000	-70 121	-4 879
Andre generelle driftsinntekter	-18 096	-19 900	-19 900	-20 561	661
Sum generelle driftsinntekter	-2 039 364	-2 038 901	-2 118 901	-2 104 847	-14 054
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 868 650	1 829 406	1 907 216	1 917 088	-9 873
Avskrivninger	156 703	128 000	128 000	170 868	-42 868
Sum netto driftsutgifter	2 025 353	1 957 406	2 035 216	2 087 956	-52 741
Brutto driftsresultat	-14 012	-81 495	-83 685	-16 890	-66 795
Renteinntekter	-31 127	-44 800	-44 800	-44 485	-315
Utbytter	-36 667	-35 000	-35 000	-42 621	7 621
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	17 029	-9 000	-9 000	-22 444	13 444
Renteutgifter	77 354	130 503	130 503	138 744	-8 242
Avdrag på lån	144 249	165 000	165 000	162 193	2 807
Netto finansutgifter	170 838	206 703	206 703	191 387	15 315
Motpost avskrivninger	-156 703	-128 000	-128 000	-170 868	42 868
Netto driftsresultat	124	-2 793	-4 983	3 629	-8 612
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	30	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	32 306	11 532	11 532	46 015	-34 483
Bruk av bundne driftsfond	-69 382	-12 439	-12 439	-31 343	18 904
Avsetninger til disposisjonsfond	36 922	3 700	5 890	0	5 890
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-18 301	18 301
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-124	2 793	4 983	-3 629	8 612
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

Skatt på inntekt og formue og netto inntektsutjevning

Kommunens budsjetterte skatteinntekter var opprinnelig satt til 1021 millioner kroner. Starten på året viste en god vekst, og revidert nasjonalbudsjett tildelte kommunene økte rammer som følge av en høy pris- og lønnsvekst. Etter 1. tertial ble revidert budsjett satt til 1081 millioner kroner. Den faktiske skatteinngangen kom inn på nivå med opprinnelig budsjett og ble 55,6 millioner kroner lavere enn revidert budsjett og endte i 2023 på 1025,4 millioner kroner. Det er en reduksjon på 86 millioner kroner i forhold til fjoråret som utgjør 7,7 prosent.

Ringerike kommune hadde 85 prosent av landsgjennomsnittet i skatt per innbygger i 2023, ned fra 88 prosent i 2022.

Ulikheter i skatteinntekter pr. innbygger mellom kommunene utjevnes delvis gjennom skatteutjevningen. Denne utjevningen skjer løpende gjennom året og kommer med et oppgjør etter årsskiftet. Dette er ment å dekke opp noe av den ulikheten kommunen har hatt i sine skatteinntekter i forhold til landsgjennomsnittet og utgjør en del av rammetilskuddet. Kommunen har mottatt 113,1 millioner kroner gjennom skatteutjevningsordningen.

Etter skatteutjevningen er Ringerike kommunes skatteinntekter på 94,4 prosent av landsgjennomsnittet.

Rammetilskudd og skjønnsmidler fra staten

Ringerike kommune fikk overført 988,7 millioner kroner i samlet rammetilskudd og skatteutjevning fra staten i 2023. Det er 45,7 millioner kroner høyere enn revidert budsjett. Avviket skyldes hovedsakelig større inntekter fra skatteutjevningen grunnet lav skatteinngang pr innbygger sammenlignet med landet.

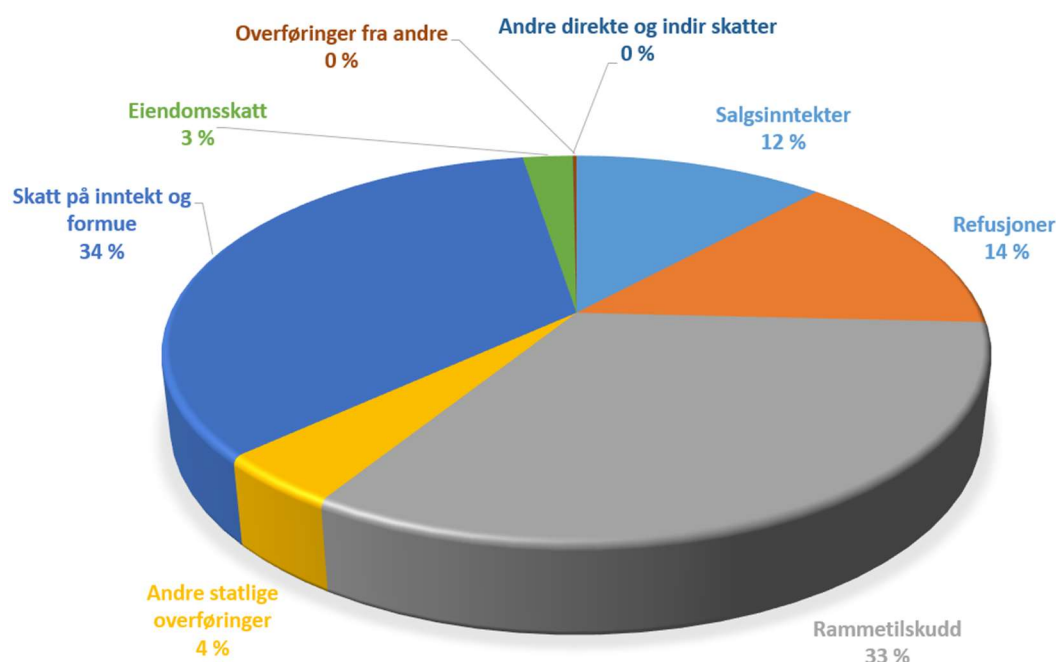
Eiendomsskatt

Alle eiendommer i Ringerike ble retaksert i 2022, og de nye satsene ble tatt i bruk fra og med 2023. Det ble også lagt inn et bunnfradrag for bolig- og fritidseiendommer på 1,1 millioner kroner. Beregnet inntekt ble i budsjettet satt til 75 millioner kroner. Ringerike kommune fikk inn 70,1 millioner kroner i eiendomsskatt i 2023. Dette er 4,9 millioner kroner lavere enn budsjettet. Inntekten fordeles på faste boliger og fritidseiendommer med 34,4 millioner kroner (var 40,5 millioner kroner i 2022) og annen eiendom (næringseiendom og annet) med 35,7 millioner kroner som dermed dobler seg fra 2022.

Årsak til avvik i forhold til budsjett skyldes at beregningsgrunnlaget i budsjettet ikke klarte å fange opp effekten av bunnfradraget i tilstrekkelig grad og at det er gitt noen fritak. Næring og annen eiendom kom en del høyere ut enn beregningsgrunnlaget viste ettersom ikke alle nye takster var kjent før mot slutten av 2022.

Driftsinntekter fordeling

Figuren viser hvordan de totale driftsinntektene fordeler seg på ulike typer inntekter.

Felles skatteinntekter og rammetilskudd fra staten er i utgangspunktet inntekter kommune i liten grad kan påvirke. For 2023 utgjorde disse inntektene 67 prosent av de totale driftsinntektene til kommunen, som er en nedgang på 5,4 prosent fra 2022.

Driftsinntekter – utvikling

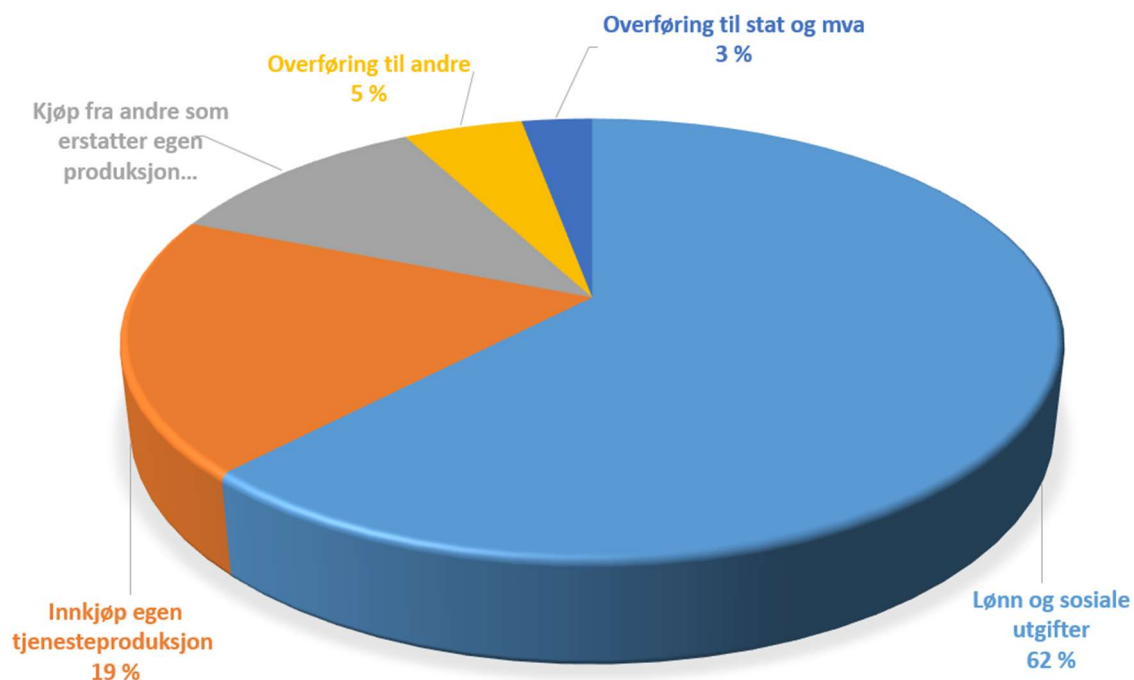
Tall i 1000 kroner	2021	2022	2023	Endring fra 2022 til 2023
Salgsinntekter	309 146	336 485	352 452	15 967
Refusjoner	300 130	337 065	418 346	81 281
Rammetilskudd	882 767	853 106	988 736	135 630
Andre statlige overføringer	88 827	91 489	128 377	36 888
Skatt på inntekt og formue	992 977	1 111 404	1 025 429	-85 975
Eiendomsskatt	56 351	56 758	70 121	13 363
Andre direkte og indirekte skatter	281	405	412	7
Overføringer fra andre	2 911	3 354	4 713	1 359
SUM DRIFTSINNEKTER	2 633 390	2 790 066	2 988 586	198 520

De totale driftsinntektene i 2023 var på 2,989 milliarder kroner, en økning på 198,5 millioner kroner i forhold til 2022. Økningen i skatt og rammetilskudd er på 49,7 millioner og refusjoner øker med over 80 millioner kroner, men inneholder 37,4 millioner kroner som ble refundert for flomskader i kommunen som oppsto i 2023.

Samlet vekst av totale inntekter fra 2022 til 2023 var på 7,1 prosent. Uten refusjon flommidler er veksten på 5,8 prosent.

Driftsutgifter - fordeling

Figuren viser hvordan de totale driftsutgiftene fordeler seg på ulike typer utgifter.

Lønnsutgiftenes andel av kommunens samlede utgifter utgjør 62 prosent i 2023.

Driftsutgifter – utvikling

Tall i 1000 kroner	2021	2022	2023	Endring fra 2022 til 2023
Lønn og oppgavepliktige ytelser	1 264 378	1 317 537	1 396 330	78 793
Sosiale utg. (arbeidsgiveravgift og pensjon)	329 455	334 887	345 002	10 115
Innkjøp egen tjenesteproduksjon	443 615	499 093	528 201	29 108
Kjøp fra andre som erstatter egen produksjon	266 110	274 095	311 991	37 896
Overføring til andre	110 561	120 169	137 570	17 401
Overføring til stat og mva	61 782	72 931	81 344	8 413
SUM DRIFTSUTGIFTER eks avskrivninger	2 475 901	2 618 712	2 800 438	181 726

Lønn og oppgavepliktige ytelser utgjorde 1 396,3 millioner kroner i 2023. Fra 2022 til 2023 utgjør økningen 78,8 millioner kroner, en økning på 6 prosent.

Sosiale utgifter utgjorde 345 millioner kroner i 2023. Fra 2022 til 2023 utgjør økningen 10,1 millioner kroner, en økning på 3 prosent.

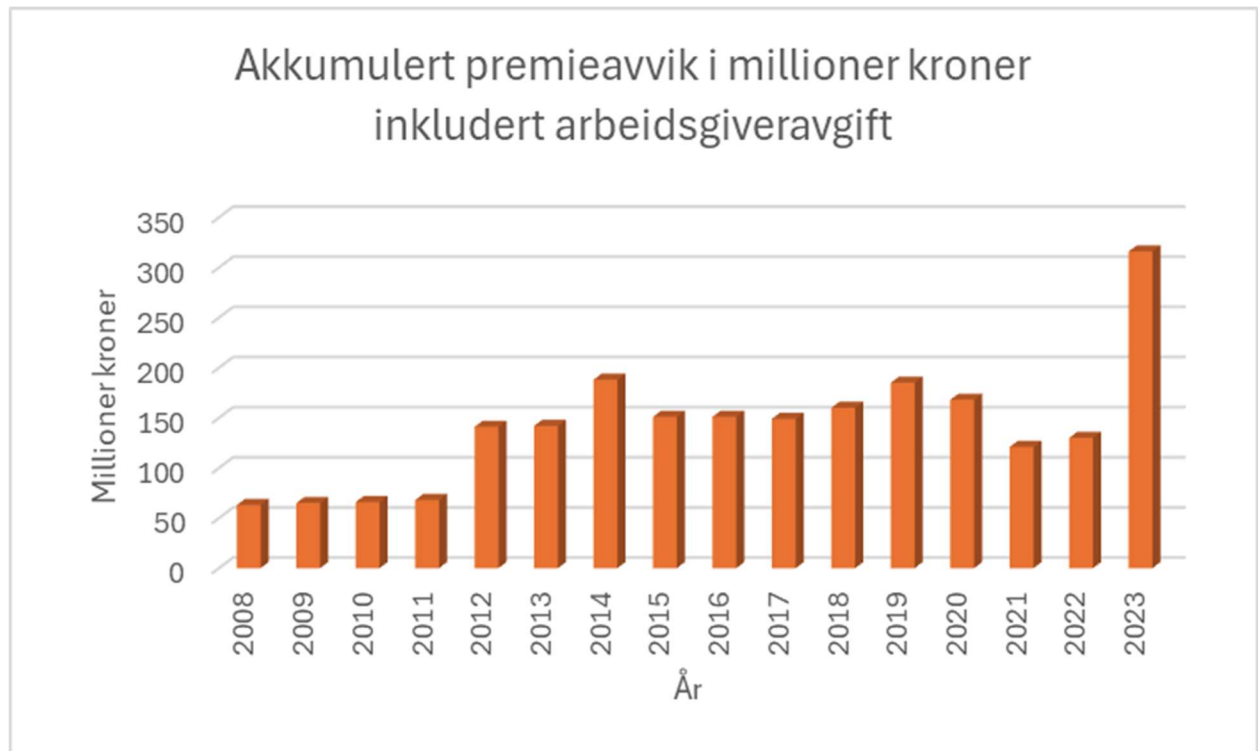
Innkjøp til egen tjenesteproduksjon utgjorde i 2023 528,2 millioner kroner, en økning på 29,1 millioner kroner fra 2022, en økning på 5,8 prosent.

Kjøp fra andre som erstatter egenproduksjon viser en økning i 2023 på 37,9 millioner kroner til 312 millioner kroner. Nesten 14 prosent økning hvor kjøp fra private står for økningen.

Overføring til andre utgjorde i 2023 137,6 millioner kroner, en økning fra 2022 på 17,4 millioner kroner, det vil si økning på 14,5 prosent hvor merverdiavgift utgjør økningen.

Utvikling akkumulert premieavvik 2008-2023

Når det er forskjell på innbetalt pensjonspremie til forsikringselskapet og beregnet netto pensjonskostnad oppstår det i kommunale regnskap et premieavvik. Ordningen ble innført i 2002 for å sikre en jevnere og mer forutsigbar pensjonskostnad i kommunens regnskap. Dersom premieavviket blir positivt inntektsføres dette i regnskapet for så og utgiftsføres over de neste 7 årene (amortisering), og omvendt dersom det er negativt. Ringerike kommune har etter 2023 et akkumulert positivt premieavvik på 316 millioner kroner inkludert arbeidsgiveravgift, en økning på 186 millioner kroner fra året før. Dette inngår i kommunens årlige budsjetterte og regnskapsførte pensjonskostnader.

Grafen viser en vesentlig økning i premieavviket fra 2022 til 2023. Premieavviket gikk noe ned i 2021 og 2022 på grunn av ekstraordinære tilbakebetalinger til premiefond hos KLP som i sin helhet ble brukt til å dekke pensjonspremier de årene. Kommunen har nå 316 millioner kroner som er innbetalt til KLP, men som ikke er kostnadsført i kommunens regnskap. Premieavviket er balanseført som kortsiktig fordring og utgjør 27 prosent av omløpsmidlene.

Særskilte forhold utgifter og inntekter 2023

Ressurskrevende brukere

Det er ved årsavslutningen inntektsført refusjon knyttet til ressurskrevende brukere på 56,7 millioner kroner. Refusjonen skal kontrolleres og revideres før endelig utbetaling skjer i 2024.

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr	Avvik i %
Folkevalgte og revisjon	12 334	11 279	11 279	13 906	-2 627	-23,3 %
Administrasjon og fellestjenester	86 078	88 450	99 228	100 487	-1 259	-1,3 %
Strategi og utvikling	66 620	63 401	68 511	67 316	1 195	1,7 %
Utdanning og familie	758 549	734 794	788 251	812 327	-24 076	-3,1 %
Helse og omsorg	836 479	822 772	882 395	894 323	-11 928	-1,4 %
Teknisk, kultur og idrett	239 801	235 737	252 362	250 409	1 954	0,8 %
Selvkost	-66 889	-86 935	-86 735	-67 222	-19 513	-22,5 %
Avsetninger, overføringer	-103 509	-41 298	-109 281	-141 542	32 261	29,5 %
Skatt og rammetilskudd	30	0	0	-17 311	17 311	0,0 %
Finans	782	1	1	780	-779	-105252,6 %
Sum bevilgninger drift, netto	1 830 276	1 828 201	1 906 011	1 913 472	-7 461	-0,4 %
Herav:						
Avskrivninger	156 703	128 000	128 000	170 868	-42 868	-33,5 %
Motpost avskrivninger	-156 703	-128 000	-128 000	-170 868	42 868	33,5 %
Netto renteutgifter og -inntekter	-475	-298	-298	-648	351	117,9 %
Overføring til investering	30	0	0	0	0	
Avsetninger til bundne driftsfond	31 301	11 532	11 532	28 375	-16 844	-146,1 %
Bruk av bundne driftsfond	-69 230	-12 439	-12 439	-31 343	18 904	152,0 %
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 868 650	1 829 406	1 907 216	1 917 088	-9 873	-0,5 %

Tabellen over viser et samlet negativt avvik mellom regulert budsjett og regnskap på 7,5 millioner kroner (0,4 prosent). Det er sektor Folkevalgte og revisjon samt Selvkost som har de største prosentmessige avvikene fra budsjett mens de to største sektorene Utdanning og familie og Helse og omsorg samlet sett har et merforbruk på 36 millioner kroner i forhold til regulert budsjett.

Ringerike kommune vedtar budsjettet per sektor og det rapporteres månedlig til Formannskap og Kommunestyret på dette nivået.

Kommunedirektøren har delegert budsjettansvaret for hver sektor til respektive kommunalsjef, og kommunalsjefen delegerer så til hver enhetsleder innenfor sin sektor respektivt budsjett.

Budsjettet følges opp på totalramme per enhet av kommunalsjefene. Det kan derfor være avvik mellom regnskap og budsjett per KOSTRA-art innenfor rammen.

Det er foretatt budsjettjusteringer gjennom året.

Avvik på sektorene omtales under Budsjettpremisser.

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Investeringer i varige driftsmidler	466 986	384 800	388 828	331 047	57 781
Tilskudd til andres investeringer	565	5 000	5 000	5 005	-5
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	5 795	5 900	5 900	24 331	-18 431
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	600	600	600	600	0
Sum investeringsutgifter	473 947	396 300	400 328	360 984	39 345
Kompensasjon for merverdiavgift	-75 574	-53 249	-54 941	-47 198	-7 744
Tilskudd fra andre	-10 439	-6 000	-12 382	-20 634	8 252
Salg av varige driftsmidler	-16 565	-5 000	-25 000	-27 719	2 719
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-600	-600	-600	-600	0
Bruk av lån	-379 792	-325 551	-321 505	-262 333	-59 172
Sum investeringsinntekter	-482 969	-390 400	-414 428	-358 484	-55 944
Videreutlån	120 866	80 000	80 000	88 164	-8 164
Bruk av lån til videreutlån	-120 866	-80 000	-80 000	-88 164	8 164
Avdrag på lån til videreutlån	14 486	18 500	18 500	14 730	3 770
Mottatte avdrag på videreutlån	-30 520	-11 500	-11 500	-28 546	17 046
Netto utgifter videreutlån	-16 033	7 000	7 000	-13 816	20 816
Overføring fra drift	-30	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	19 060	0	0	18 060	-18 060
Bruk av bundne investeringsfond	-3 170	-7 000	-7 000	-2 412	-4 588
Avsetninger til ubundet investeringsfond	14 961	0	20 000	20 000	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-5 765	-5 900	-5 900	-24 331	18 431
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	25 056	-12 900	7 100	11 317	-4 217
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikten viser en oppstilling av investeringsutgiftene og finansieringen av disse.

Investeringer i varige driftsmidler er den største enkeltposten i oversikten. Varige driftsmidler er fast eiendom, bygninger, tekniske og fysiske anlegg, inventar, større utstyr, transportmidler, maskiner mv., klassifisert som anleggsmiddel etter KRS nr. 1.

Investeringer i varige driftsmidler ble 331 millioner kroner, 57,8 millioner kroner lavere enn budsjett. Det gir også tilsvarende effekt på bruk av lån som lå 59,2 millioner kroner under revidert budsjett. Avviket kommer som følge av forsinkelser eller endret betalingsplan i en rekke investeringer hvor de største er tekniske installasjoner på Hvelven omsorgssenter, oppgradering Veienmarka ungdomsskole, kommunal veier og vann- og avløpsledninger. Mindreforbruket på disse prosjektene overføres til neste driftsår og dekkes av ubrukte lånemidler for ferdigstillelse.

Kommunens egenkapitaltilskudd til KLP ble 6,3 millioner kroner, som er 0,4 millioner kroner høyere enn revidert budsjett. Det er også kjøpt aksjer for 18 millioner kroner ved oppkjøp av Kongens gate 13 AS. Egenkapitaltilskudd KLP og aksjekjøp er finansiert ved bruk av ubundet investeringsfond.

Avdrag på lån, i investeringregnskapet, er et årlig avdrag på 0,6 millioner kroner knyttet til et lån på 18 millioner kroner i forbindelse med gjenoppbygging av Hønefoss kirke.

Kompensasjon for merverdiavgift ble 47,2 millioner kroner, 7,7 millioner kroner lavere enn budsjett.

Kommunen har mottatt tilskudd på 15,6 millioner kroner fra Husbanken i forbindelse med nytt dagaktivitetssenter Aurora på Hensmoen. Det er også mottatt 3 millioner kroner fra Miljødirektoratet til miljøtiltak i forbindelse med bygging av Hov ungdomsskole.

Salg av varige driftsmidler inneholder hovedsakelig salg av eiendommer hvor Asbjørnsensgate 12 og Norderhovsbakken 16 (Kirkeskolen) utgjør over 22 millioner kroner.

Videreutlån gjelder videreformidling av startlån. Det ble innvilget 88,2 millioner kroner i startlån, 8,2 millioner kroner høyere enn budsjett. Ubrukte lånemidler fra tidligere år ble brukt i tillegg til årets låneopptak fra Husbanken på 80 millioner kroner. Kommunens opprinnelige budsjett bygger på planlagt låneopptak til startlån for året. Ved tildeling av startlån til kommunens innbyggere benyttes den totale utlånsrammen som består av årets låneopptak i tillegg til ubrukte lånemidler fra tidligere år. Bruk av ubrukte lånemidler er ikke hensyntatt ved revidering av årsbudsjettet gjennom året, og endelig tildeling av startlån er ikke kjent før årsslutt. Det oppstår dermed et avvik mellom regnskapsførte utlån og budsjetterte utlån.

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Prosjekt mangler	308	0	0	308	-308
Sum	308	0	0	308	-308
Administrasjon og fellestjenester					
IT felles infrastruktur	6 019	4 800	4 871	3 680	1 191
IT-pakke nytt kommunestyre	0	2 000	2 000	2 008	-8
Oppgradering formannskaps- og kommunestyresal	2 561	1 800	1 724	3 646	-1 922
Sum Administrasjon og fellestjenester	8 579	8 600	8 595	9 335	-740
Strategi og utvikling					
Sykkelbysatsing	0	4 000	4 000	0	4 000
Byutvikling	0	10 000	2 402	0	2 402
Teknisk plan for veitrasé og kryss USN	781	0	553	1 970	-1 417
Sum Strategi og utvikling	781	14 000	6 955	1 970	4 985
Utdanning og familie					
Oppgradering skolebygg	1 543	0	267	252	15
Kunstnerisk utsmykning Benterud skole	-109	0	0	0	0
IKT - Skole og barnehage	1 985	1 500	2 282	1 442	841
IKT - barnehage	371	300	229	132	97
Ullerål skole med idrettshall	3 013	0	0	542	-542
Hov ungdomsskole	189 649	28 000	37 894	53 245	-15 351
Nes skole ny barneskolefløy	774	0	0	136	-136
Haugsbygd arena med lokaler til undervisning	46 431	72 000	69 549	78 326	-8 776
Uteområde skole	1 012	5 000	5 649	3 085	2 565
Veienmarka ungdomsskole	1 680	25 000	34 820	20 324	14 497
Solskjerming Haugsbygd, Vang og Helgerud	0	2 000	2 000	225	1 775
Lekeplassutstyr barnehager	1 413	0	81	92	-11
Lovpålagte brukertilpasninger (skole, bhg.)	790	1 500	1 710	860	850
Sum Utdanning og familie	248 551	135 300	154 483	158 661	-4 178
Helse og omsorg					
Hjelpemiddellageret / velferdsteknologi	826	1 000	1 533	1 353	180
LMP (Lifecare mobil pleie)	529	0	121	71	51
Medisinsk utstyr	51	0	0	0	0
Heradsbygda omsorgssenter	7 969	0	-6 269	2 315	-8 583
Hov vest omsorgsboliger	442	0	0	41	-41
Hov øst omsorgsboliger	2 351	0	0	96	-96
Ringerike legevakt og ambulansesentral	1 062	0	0	352	-352
Ådalen legesenter	1 141	1 500	2 359	2 981	-622
Samlokalisering dagtilbud Aurora på Kilemoen med Menova	30 625	0	1 186	3 497	-2 311
Vesterntangen omsorgssenter	2 153	7 500	7 847	5 389	2 458
Hvelven omsorgssenter - tekniske installasjoner	0	20 300	21 300	1 457	19 843
Tyribo omsorgssenter - Større vanntrykk	85	0	915	1 418	-503

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Ombygging og oppgradering kjøkkenet rådhuskantine	0	600	600	707	-107
Parkering Austjord	860	0	0	28	-28
Parkeringsplasser Heradsbygda	490	13 000	12 510	5 801	6 709
Ringerikskjøkken kjøleanlegg	15	600	1 385	1 726	-341
Ringerikskjøkken nytt utstyr	0	1 700	1 700	1 688	12
Sum Helse og omsorg	48 598	46 200	45 188	28 920	16 268
Teknisk, kultur og idrett					
Energiøkonomisering bygg	3 887	3 000	3 205	2 489	716
Salg av grunn	1	0	0	0	0
BRR - Biler og redningsverktøy	4 546	6 300	6 447	1 292	5 155
Maskinpark	2 680	4 400	5 546	6 507	-961
JV 29923 2019 Citroen Jumpy	0	0	0	192	-192
Ny hovedbrannstasjon	193	1 000	1 739	1 471	268
Riddergården fase 1 og fase 2	4 831	0	4 676	3 936	740
Stadion Nytt garderobebygg	93	1 000	907	482	425
Bytoalett Bussgata	2 979	0	0	31	-31
Nye brannalarmanlegg	139	0	1 861	835	1 027
Ringerike krematorium	309	2 000	1 691	2 322	-631
Toaletter i Fosseparken	0	4 000	4 000	234	3 766
Lyssetting Søndre park	1 431	0	907	2 041	-1 135
Elvelangs investeringer	26 286	0	271	166	105
Hovsmarkveien	8 266	0	0	0	0
Fosseparken	18 836	0	0	80	-80
Viul bru	0	17 000	0	0	0
Ringeriksgata veianlegg	489	6 000	17 911	9 744	8 167
Oppgradering lekeplass Søndre torg	1 261	0	0	0	0
Bru Petersøya	0	2 000	2 000	161	1 839
Hønengata nord VA	18	0	0	0	0
FDV-system	347	1 000	929	0	929
Digitaliseringsverktøy TKI	1 295	1 200	2 389	127	2 262
Carporter Hensmoen	0	2 000	0	0	0
Utvidelse ladepunkter tjenestebiler	0	1 000	1 000	556	444
Kommunale veier	6 062	15 000	20 509	13 596	6 913
Gatelys	1 103	2 000	1 897	1 788	109
Trafikksikkerhetstiltak	966	2 000	2 910	978	1 932
Etablering av ladepunkter elbil	3 711	0	0	0	0
Sum Teknisk, kultur og idrett	89 729	70 900	80 796	49 027	31 769
Selvkost					
IT sikkerhet på styringssystemer VAR	0	0	3 291	1 459	1 832
Monserud renseanlegg	8 653	0	5 469	14 223	-8 754
Sanering Nes i Ådal etappe 2	252	0	530	34	496
Eggemoen VA og høydebasseng	9 209	13 000	10 730	9 141	1 589
Styresystem Nes RA og Monserud RA og rehab. gml. Monserud	3 732	6 000	9 530	10 995	-1 465
VA-anlegg Parkgata - Storjordet	22	0	0	0	0
Sundgata - refusjonsavtale	7 900	0	-4 778	463	-5 242
Kirkegata - Citygården	16	0	-16	163	-179
Prosjektering reservevannkilde Sokna vannverk	88	1 000	901	296	605
Overføringsledning Hen - Hallingby	719	15 000	7 552	6 217	1 335
Overføringsledning reservevannkilde Ringerike vannverk	8 488	25 000	20 202	14 009	6 192
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 2	510	7 000	2 392	141	2 251
Ringeriksgata VA-anlegg	805	7 800	5 845	16 714	-10 869
Utsifting vannledninger	0	16 000	0	0	0
Utsifting VA-ledninger	24 108	0	29 083	5 134	23 950
Utsifting avløpsledninger	0	16 000	0	0	0
Digitale vannmålere	5 846	3 000	2 081	3 656	-1 575

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Tyristrand vannverk	94	0	0	183	-183
Sum Selvkost	70 440	109 800	92 811	82 826	9 985
Investeringer i varige driftsmidler	466 986	384 800	388 828	331 047	57 781

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Inv.tilskudd Ringerike kirkelige fellestråd	0	5 000	5 000	5 000	0
Startlån avdrag 922/512-art	250	0	0	5	-5
Nydyrkingsfond	315	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	565	5 000	5 000	5 005	-5

3. Investeringer i aksjer og andeler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Kjøp av aksjer og andeler	30	0	0	18 061	-18 061
Egenkapitaltilskudd klp	5 765	5 900	5 900	6 270	-370
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	5 795	5 900	5 900	24 331	-18 431

4. Utlån

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	473 347	395 700	399 728	360 384	39 345

Kommentarer tilknyttet enkeltprosjektene finnes i Årsrapporten i eget kapittel Status investeringsprosjekter.

Balanse

I hele kroner

Balansen	UB 2023	IB 2023
EIENDELER		
A. Anleggsmidler	8 115 091 793	7 611 444 046
I. Varige driftsmidler	3 910 613 524	3 751 141 132
1. Faste eiendommer og anlegg	3 664 468 296	3 529 289 163
2. Utstyr, maskiner og transportmidler	246 145 227	221 851 968
II. Finansielle anleggsmidler	939 559 902	866 488 499
1. Aksjer og andeler	317 148 640	302 993 978
2. Obligasjoner	-	-
3. Utlån	622 411 262	563 494 521
III. Immaterielle eiendeler	-	-
IV. Pensjonsmidler	3 264 918 368	2 993 814 415
B. Omløpsmidler	1 152 169 155	1 081 552 064
I. Bankinnskudd og kontanter	519 226 926	630 016 249
II. Finansielle omløpsmidler	192 469 000	170 673 191
1. Aksjer og andeler	192 466 000	170 670 191
2. Obligasjoner	3 000	3 000
3. Sertifikater	-	-
4. Derivater	-	-
III. Kortsiktige fordringer	440 473 229	280 862 624
1. Kundefordringer	106 620 985	122 449 604
2. Andre kortsiktige fordringer	26 908 490	28 987 461
3. Premieavvik	306 943 754	129 425 559
Sum eiendeler	9 267 260 948	8 692 996 110

EGENKAPITAL OG GJELD		
C. Egenkapital	1 594 782 960	1 408 745 965
I. Egenkapital drift	344 183 172	347 811 922
1. Disposisjonsfond	295 677 005	313 977 834
2. Bundne driftsfond	48 506 167	33 834 088
3. Merforbruk i driftsregnskapet	-	-
4. Mindreforbruk i driftsregnskapet	-	-
II. Egenkapital investering	215 164 618	203 847 771
1. Ubundet investeringsfond	143 684 798	148 015 971
2. Bundne investeringsfond	71 479 820	55 831 800
3. Udekket beløp i investeringsregnskapet	-	-
III. Annen egenkapital	1 035 435 171	857 086 273
1. Kapitalkonto	1 032 991 775	854 642 877
2. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift	26 768 000	26 768 000
3. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen investering	- 24 324 604	- 24 324 604
D. Langsiktig gjeld	7 225 348 180	6 890 946 491
I. Lån	3 943 409 215	3 761 332 106
1. Gjeld til kredittinstitusjoner	2 664 609 215	3 132 132 106
2. Obligasjonslån	649 600 000	-
3. Sertifikatlån	629 200 000	629 200 000
II. Pensjonsforpliktelse	3 281 938 965	3 129 614 385
E. Kortsiktig gjeld	447 129 808	393 303 653
I. Kortsiktig gjeld	447 129 808	393 303 653
1. Leverandørgjeld	149 822 325	115 470 343
2. Likviditetslån	-	-

3. Derivater	-	-
4. Annen kortsiktig gjeld	306 488 145	277 833 310
5. Premieavvik	- 9 180 662	-
Sum egenkapital og gjeld	9 267 260 949	8 692 996 110
F. Memoriakonti	-	-
I. Ubrukte lånemidler	148 589 442	139 486 603
II. Andre memoriakonti	- 12 161 231	- 12 161 231
III. Motkonto for memoriakontiene	- 136 428 211	- 127 325 372

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023	Avvik i kr
Rammetilskudd	-853 106	-923 001	-943 001	-988 736	45 735
Inntekts- og formuesskatt	-1 111 404	-1 021 000	-1 081 000	-1 025 429	-55 571
Eiendomsskatt	-56 758	-75 000	-75 000	-70 121	-4 879
Andre skatteinntekter	-405	0	0	-412	412
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-91 489	-127 120	-131 809	-128 377	-3 432
Overføringer og tilskudd fra andre	-340 420	-273 170	-272 850	-423 059	150 209
Brukerbetalinger	-67 985	-65 484	-61 884	-51 867	-10 017
Salgs- og leieinntekter	-268 500	-297 035	-295 849	-300 585	4 735
Sum driftsinntekter	-2 790 066	-2 781 810	-2 861 393	-2 988 586	127 193
Lønnsutgifter	1 317 537	1 319 630	1 335 757	1 396 330	-60 573
Sosiale utgifter	334 887	353 908	369 258	345 002	24 256
Kjøp av varer og tjenester	773 188	747 477	774 744	840 191	-65 448
Overføringer og tilskudd til andre	193 740	151 300	169 950	219 304	-49 354
Avskrivninger	156 703	128 000	128 000	170 868	-42 868
Sum driftsutgifter	2 776 055	2 700 315	2 777 708	2 971 695	-193 988
Brutto driftsresultat	-14 012	-81 495	-83 685	-16 890	-66 795
Renteinntekter	-31 127	-44 800	-44 800	-44 485	-315
Utbytte	-36 667	-35 000	-35 000	-42 621	7 621
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	17 029	-9 000	-9 000	-22 444	13 444
Renteutgifter	77 354	130 503	130 503	138 744	-8 242
Avdrag på lån	144 249	165 000	165 000	162 193	2 807
Netto finansutgifter	170 838	206 703	206 703	191 387	15 315
Motpost avskrivninger	-156 703	-128 000	-128 000	-170 868	42 868
Netto driftsresultat	124	-2 793	-4 983	3 629	-8 612
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	30	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	32 306	11 532	11 532	46 015	-34 483
Bruk av bundne driftsfond	-69 382	-12 439	-12 439	-31 343	18 904
Avsetninger til disposisjonsfond	36 922	3 700	5 890	0	5 890
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-18 301	18 301
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-124	2 793	4 983	-3 629	8 612
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

Egenkapital

Kommunens egenkapital innenfor drift og investering endrer seg lite fra 2022 til 2023. Balanseført egenkapital viser 1594,8 millioner kroner som er en økning på 186 millioner kroner fra 2022 som viste 1408,7 millioner kroner ved utgangen av året. Endringen kommer som hovedsak av netto økte pensjonsmidler på kapitalkonto med 118,8 millioner kroner og netto utlån av startlån som også ligger på kapitalkontoen.

Kommunen velger å lånefinansiere det meste av sine investeringer og har ikke overført egenkapital fra driftsregnskapet i 2023.

Handlingsregler

I tabellen nedenfor vises kommunens resultater de siste 4 årene for sentrale finansielle måltall i kommunal sektor. Måltallene er vedtatt av kommunestyret og er retningsgivende i det økonomiske arbeidet:

Finansielle måltall	Handlingsregel	Resultat 2023	Resultat 2022	Resultat 2021	Resultat 2020
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	2 %	-0,1 %	-0,0 %	1,3 %	1,3 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	100 %	110,1 %	113,8 %	106,6 %	110,2 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	< 75 000 kroner	104 681	102 376	90 661	90 030
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	10 %	9,9 %	11,3 %	10,5 %	9,1 %

En bærekraftig økonomi er avhengig av et balansert forhold mellom netto lånegjeld, netto driftsresultat og disposisjonsfond.

Netto driftsresultat ligger under det ønskede nivået på 2 prosent i alle de siste 4 årene. Dette er også i tråd med vedtatte årsbudsjett i perioden. Disposisjonsfondet er noe redusert etter negativt resultat i 2023 og ligger nå rett under måltallet på 10 prosent av brutto driftsinntekter og ender på 9,9 prosent i 2023. Lånegjelden ligger noe over ønsket nivå på 100 prosent av brutto driftsinntekter, men går noe ned fra 113,8 prosent i 2022 til 110,1 prosent i 2023. Netto lånegjeld pr innbygger ligger over ønsket nivå og ender på 104 681 kroner per innbygger, og stiger med 2 305 kroner per innbygger fra 2022 til 2023.

Finans

Kommunens finansielle stilling behandles i sin helhet utenfor denne årsrapporten, i sin egen rapport. Fremstillingen nedenfor viser derfor kun hovedlinjene for finansområdet. For detaljert fremstilling vises det til kommunens "Årsrapport finansområdet". Finansområdet kan summeres opp i disse hovedpunktene:

- Netto finansutgifter utgjorde 6,4 prosent av kommunens brutto driftsinntekter
- Disposisjonsfondet ble redusert med 18,3 millioner kroner og utgjør nå 295 millioner kroner, tilsvarende 9,9 prosent av brutto driftsinntekter.
- Samlet gjeld økte med 182 millioner kroner til 3,94 milliarder kroner i 2023
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter sank fra 113,8 prosent i i 2022 til 110,1 prosent i 2023.
- Renteutgiftene har økt med rundt 90 millioner kroner fra 2021 til 2023 etter 2 år med mange renteøkninger fra Norges Bank.
- Kommunen hadde god likviditet gjennom året med en gjennomsnittlig saldo på bankkonto på 540 millioner kroner, og 519 millioner kroner ved utgangen av året.
- Fossefondet hadde et godt år og fikk en positiv avkastning på 12,7 prosent tilsvarende 21,8 millioner kroner. Markedsverdien ved utgangen av året var 193,6 millioner kroner.
- Gjennomsnittrenten på låneporteføljen økte fra 3 prosent ved starten av året til 4 prosent ved utgangen av året.
- Alle krav til finansforvaltning i kommunens finansreglement er innfridd.

Finansinntekter

Finansinntektene består hovedsakelig av renteinntekter fra startlån på 15,3 millioner kroner og renter fra bankinnskudd på 27,9 millioner kroner. Det er også mottatt utbytte fra ulike selskaper:

- Ringerikskraft, 24 311 000 kroner
- Vardar 18 135 240 kroner
- Kundeutbytte fra Gjensidige forsikring 164 831 kroner

Utvikling i netto finansutgifter

Finansutgiftene består av avdragsutgifter på 162,2 millioner kroner, renteutgifter investeringsgjeld på 118,6 millioner kroner og renteutgifter startlån på 20,1 millioner kroner. Renteutgiftene ble noe høyere enn budsjettet grunnet renteøkninger gjennom året. På inntektssiden ble utbytter og avkastning fra Fossefondet større enn budsjettet. Alt i alt ender netto finansutgifter 15 millioner kroner lavere enn budsjett, men rundt 21 millioner kroner høyere enn i 2022.

Millioner kroner	Regnskap 2023	3. tertial 2023	2. tertial 2023	1. tertial 2023	Rev budsjett 2023	Regnskap 2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020
Renteinntekter	-44,5	-22,7	-12	-9,8	-44,8	-31,1	-14,4	-16,38
Utbytter	-42,6	0	-42,6	0	-35	-36,7	-25,5	-29
Gvinster finansielle omløpsmidler	-22,4	-22,4	0	0	-9	0	-18,1	-11,9
Sum finansinntekter	-109,5	-45,2	-54,6	-9,8	-88,8	-67,8	-58	-57,3
Renteutgifter	138,7	74,4	30,6	33,8	130,5	77,4	46,1	53,87
Tap finansielle omløpsmidler	0	0	0	0		17		
Avdrag på lån	162,2	39,6	68,7	53,9	165	144,2	142,3	125,8
Sum finansutgifter	300,9	114	99,3	87,8	295,5	238,6	188,4	179,7
Netto finansutgifter	191,4	68,8	44,6	77,9	206,7	170,8	130,4	122,4

Utvikling i gjeldsporteføljen

Tabellen nedenfor gir en oversikt over utviklingen i kommunens gjeldsportefølje sett opp mot kommunens likvide midler plassert på bankkonto og i fond:

Beløp i millioner kroner	Regnskap 2023	2. tertial 2023	1. tertial 2023	Regnskap 2022
Kortsiktig plassering (kasse, bankinnskudd og obligasjoner)	519,2	535,8	624,7	630,0
Langsiktig plassering (Fossefondet)	192,5	170,7	170,7	170,7
Gjeld	-3 943,4	-3 988,4	-3 781,5	-3 761,3
Samlet nettoverdi	-3 231,7	-3 282,0	-2 986,2	-2 960,6

Gjelden har økt med 182 millioner kroner i løpet av 2023 til 3,9 milliarder kroner. Økningen kommer som følge av årets låneopptak til investeringer på 279,6 millioner kroner og startlån fra Husbanken på 80 millioner kroner. Årets samlede avdrag er 177,5 millioner kroner.

Netto lånegjeld (gjeld uten startlån) utgjør nå 110,1 prosent av brutto driftsinntekter.

Startlån fra Husbanken inngår i den totale gjeldsporteføljen og øker med 65,2 millioner kroner til totalt 651,8 millioner kroner. Dette er lån til videreformidling til kommunens innbyggere. Kommunen godkjente og utbetalte startlån til kommunens innbyggere tilsvarende 88,2 millioner kroner i 2023. Disse ble finansiert med årets låneopptak på 80 millioner kroner fra Husbanken samt ubrukne lånemidler fra tidligere år. Totalt utlån til innbyggere ved utgangen av 2023 er 621,1 millioner kroner. Vi tar med oss 20,1 millioner kroner i ubrukte startlånsmidler fra tidligere år inn i 2024.

Utvikling i kommunens investeringsgjeld (uten startlån) 2016-2023:

Investeringsgjelden hadde en relativt kraftig vekst fra 2016 og frem til 2020, men har flatet noe ut etter det og vært svakt stigende siste 4 år. Gjelden har vokst fra 1 345 millioner kroner i 2016 til 3 292 millioner kroner i 2023. Av dette er nå rundt 1,1 milliard kroner finansiert gjennom selvkost for vann, avløp og rens.

Budsjettpremisser

Satsingsområder/Mål vises hva som er oppnådd i den enkelte sektor av de midlene som kommunestyret har vedtatt per sektor. For å oppnå disse målene har følgende budsjettpremisser vært lagt til grunn:

Folkevalgte og revisjon

Samlet merforbruk i sektoren var 2,6 millioner kroner, et avvik fra årsbudsjett på 23 prosent.

Avviket skyldes merforbruk lønnsutgifter til folkevalgte blant annet doble lønnsutgifter til ordfører og varaordfører i forbindelse med nytt kommunestyre.

Administrasjon og fellestjenester

Samlet merforbruk i sektoren var 1,3 millioner kroner, et avvik fra årsbudsjett på 1,3 prosent.

Avviket skyldes hovedsakelig høyere forsikringspremier, blant annet gruppeliv.

Bevilgningene i sektoren er i det vesentligste benyttet i tråd med kommunestyrets premisser.

Strategi og utvikling

Samlet mindreforbruk i sektoren var 1,2 millioner kroner, et avvik fra årsbudsjett på 1,7 prosent.

Avviket skyldes innsparing lønnsutgifter og mottatte øremerkede prosjektmidler hos Arealforvaltning.

Bevilgningene i sektoren er i det vesentligste benyttet i tråd med kommunestyrets premisser.

Utdanning og familie

Samlet merforbruk i sektoren var 24 millioner kroner, et avvik fra årsbudsjett på 3,05 prosent.

I oppsettet nedenfor er det gjort en analyse av sektorens avvik på hovedpostnivå. Tabellen viser avvik i hele 1000:

Hovedpost	Avvik fra budsjett i kroner	Avvik fra budsjett i prosent	Kommentar til budsjettavvik
Lønnskostnader	-7 644	-1,18	Sektorens sparekrav på 1,8 millioner kroner ble ikke innfridd, og er dermed en del av avviket knyttet til lønn. Øvrig avvik er i stor grad knyttet til lønn til vikarer - dette må sees i sammenheng med positivt avvik på sykelønnsrefusjon. Det er også et avvik knyttet til overtid i sektoren på 2,5 millioner kroner.
Innkjøp	-20 507	-31,27	Det er avvik på utgifter knyttet til kjøp av vikarer fra vikarbyrå, tomgangsleie og økte husleieutgifter ved familiens hus.
Kjøp av tjenester	-300	-0,15	Hovedposten viser et negativt avvik for sektoren. Avviket har sammenheng med både nedgang kjøp fra andre kommuner, spesielt gjesteelever som har Ringerike som bostedskommune og økning av kjøp fra private.
Overføringer og mva	-1 552	-78,02	Store deler av avviket på overføringer er knyttet til prosjektmidler som vises som en inntekt på refusjoner.
Salgsinntekter	3 472	12,09	Avviket skyldes ulike brukerbetalinger knyttet til SFO, barnehage og egenandel hos smittevern
Refusjoner	29 992	57,27	Det er høyere sykelønns- og fødselspermisjonsrefusjon enn budsjettet som må sees i sammenheng med høyere utgifter knyttet til vikarlønn.

Budsjettpremiser

Sektoren har forsøkt å allokere alle tilgjengelige ressurser i skolene og barnehagene til årsverk som har innvirkning på hvordan normene beregnes. Utdanningsdirektoratet og Statsforvalteren registrerer om normen følges slik den er fastsatt i forskriftene. Sektoren budsjett er ikke i henhold til plan når det gjelder normer.

Lærernorm

Det er den nasjonale normen for lærertetthet som sier noe om forholdet mellom antall elever og lærere i en gjennomsnittlig undervisningssituasjon.

Skolene i Ringerike tar høyde for denne når skoleåret planlegges, og har en lærertetthet innenfor den nasjonale normen.

Bemanningsnorm

Fra 1. august 2019 skulle alle barnehager i Norge oppfylle et minimumskrav til grunnbemanning (en bemanningsnorm). Barnehagene skal etter normen ha en bemanning på minimum en ansatt per tre barn under tre år og en ansatt per seks barn over tre år. Bare ansatte som jobber direkte med barna teller med. Lærlinger kan ikke telles som en del av grunnlaget for bemanningsnormen. Administrativt ansatte holdes utenfor regnestykker. Kravet i bemanningsnormen stilles for barnehagen som helhet, ikke på gruppenivå. Det kan benyttes prosentvis stillinger for å oppfylle normen. Kommunen kan gi dispensasjon fra bemanningsnormen for inntil ett år av gangen når særlige hensyn tilsier det.

Pedagognorm

Fra 1. august 2018 trådet skjerpet pedagognorm i kraft. Det skal være minst en pedagogisk leder (barnehagelærer eller tilsvarende) per syv barn under tre år og minst en pedagogisk leder per 14 barn over tre år.

Barn skal regnes som tre år fra 1. august det året de fyller tre år. Ett barn utløser krav om en ny fulltidsstilling som pedagogisk leder. Kravet i pedagognormen stilles for barnehagen som helhet, ikke på gruppenivå. Administrativt ansatte holdes utenfor regnestykket. Bare i barnehager der hvor halvparten av barna har avtalt kortere oppholdstid enn seks timer per dag skal omregnede heltidsplasser legges til grunn i beregningen. Kommunen kan gi dispensasjon fra pedagognormen for inntil ett år av gangen når særlige hensyn tilsier det. I Ringerike kommune oppfyller alle kommunale og private barnehager pedagognormen, og det er ingen barnehager som har halvparten av barna i barnehagen med kortere oppholdstid enn seks timer. Det er ingen barnehager som har dispensasjon fra normen.

Helse og omsorg

Regnskapet for 2023 viser et merforbruk i forhold til budsjett på 11,9 millioner kroner som utgjør et avvik på 1,4 prosent.

Det er flere enheter som bidrar til merforbruket, men også enheter som har mindreforbruk og slik bidrar positivt i totalen. Enhetene som bidrar mest til merforbruket er NAV med økonomisk sosialhjelp, og Legetjenester med tiltak for å ha nødvendige fastleger i kommunen.

Budsjettpremiser

1 Heltidskultur

Oversikt over fordeling av stillingsprosent innenfor Helse og omsorg:

Dato	100 % stilling	90 - 99 %	80 - 89 %	70 - 79 %	60 - 69 %	50 - 59 %	40 - 49 %	30 - 39 %	20 - 29 %	1 - 19 %	Sum
01.12.2023	488	52	149	80	42	44	17	17	37	22	948
01.12.2022	425	60	165	82	57	48	21	16	43	22	939
01.12.2021	392	67	166	118	64	57	25	17	34	27	967

- Andelen 100 prosent stillinger har økt fra 40,5 prosent i 2021 til 51,5 prosent i 2023. Det er en vesentlig økning og et viktig mål i satsningen på Heltidskultur.
- Antall ansatte i stillingsstørrelse under 70 prosent er redusert fra 224 til 179 i samme periode. I prosent tilsvarer det 23,2 prosent i 2021 og 18,9 prosent i 2023.
- Tabellen over viser at det har gått i riktig retning med flere i større stillinger, færre små stillinger, men flere fast ansatte. I utgangspunktet er det ikke ønskelig med flere årsverk, men så lenge økning i årsverk dekkes av vikarmidler er det som planlagt. Dette er en følge av at det lages turnus for variasjon i drift(se beskrevet under).

Årsverk, ansatte og gjennomsnittlig stillingsstørrelse:

Dato	Årsverk	Antall ansatte	Gjennomsnitt stilling
01.12.2023	794,7	948	83,0 %
01.12.2022	766,5	939	81,6 %
01.12.2021	776,0	967	80,2 %

- Gjennomsnittlig stillingsstørrelse har økt med 1,7 prosent i løpet av 2023. Samme økning som i 2022, og gjennomsnittlig stillingsstørrelse er nå 83 prosent. Går i riktig retning.
- I 2023 har det vært en økning på 28,2 årsverk og 9 flere ansatte. Dette betyr at flere av de ansatte har fått økt stillingsprosent, og i tillegg er det økt med 9 ansatte. Økningen i årsverk er i hovedsak grunnet at flere enheter nå planlegger for variasjon i drift. Det betyr at det planlegges for ferieavvikling/fravær i turnusen, og det blir mindre bruk av vikarer. Arbeidsgiver kan innfri ønsker om økte stillingsprosent, samtidig som det blir mindre arbeid med innleie av vikarer.
- Selv om flere enheter legger opp til variasjon i drift i turnusen, lar det seg ikke gjøre å drifte helt uten bruk av vikarer/midlertidig ansatte. Midlertidig ansettelse er regulert i Arbeidsmiljøloven. Etter en viss tid i midlertidige stillinger kan det gjøres krav på fast stilling. Dette er en utfordring for driften siden ansettelser til en viss grad styres av krav på stilling, og ikke utfra kompetansebehov. Utviklingen har vært slik:
 - 2023 - 6,1 årsverk
 - 2022 - 4,9 årsverk
 - 2021 - 7,5 årsverk
 - 2020 - 18,0 årsverk

Ser at krav på stilling er betydelig redusert fra 2020, men med en liten oppgang i 2023. Reduksjon i krav på stilling er en villet utvikling som sektoren er svært fornøyd med.

Den bevisste satsningen på Heltidskultur har ført til at andelen heltidsansatte har økt, nedgang i antall stillinger under 70 prosent og nedgang i antall krav på stilling. Dette er ikke bare en vinn-vinn situasjon for arbeidstager og arbeidsgiver, men også positivt for brukerne som får færre ansatte å forholde seg til. Det er ikke gjort økonomiske og kvalitetsmessige vurderinger av Heltidskultur.

2 Sykefravær

År	2023	2022	2021
Korttidsfravær (%)	2,99	3,93	2,99
Langtidsfravær (%)	7,85	8,71	8,89
Sykefravær samlet (%)	10,84	12,64	11,88

Å redusere sykefraværet er et viktig tiltak for å holde budsjett, og det er viktig for kvalitet i tjenesten. Tabellen over viser at det i 2023 er reduksjon både i korttids- og langtidsfravær. Det er i underkant av en prosent både i kort- og langtidsfravær. Mål for sykefravær 2023 var 8%, så sykefraværet er fortsatt for høyt. Sykefraværet følges tett opp av leder, og det er enheter som er med i tiltaket til bedriftshelsetjenesten "Sterkere tilbake". Tiltaket går ut på gode og løsningsorienterte dialogmøter med medarbeideren, HR/personal, leder, bedriftshelsetjenesten, NAV og eventuelt fastlege og tillitsvalgt. Det har hatt positiv effekt på sykefraværet.

3 Kompetanse

Beregning av andel årsverk i brukerrettede tjenester Helse og omsorg som har helseutdanning

År	2023	2022	2021
Andel (%), KOSTRA	76,0	75,6	77,0

Sektoren har i flere år gjennomført kompetansehevende tiltak som finansieres av egne midler og skjønnsmidler fra Statsforvalteren, så også i 2023. Det gis stipend, utgiftsdekning av faktiske utgifter i forbindelse med studier og fri vikar. Alt for å øke kompetansen for egne ansatte. Fra 2022 til 2023 har det vært økning både i antall årsverk i brukerrettede tjenester totalt, og i årsverk med helseutdanning. Årsverkene med helseutdanning har økt mer enn årsverkene for brukerrettede tjenester totalt. Andelen med helseutdanning øker selv om totalt årsverk har liten økning. Det forteller at det er en økt kompetanse blant egne ansatte, noe som er gledelig å registrere etter flere år med satsing på kompetanseheving. KOSTRA -tallene viser at andelen med helseutdanning fra videregående skole har økt mer enn andelen fra høyskole. Samlet sett er det viktig for sektoren å øke kompetansen til egne ansatte, da det er stor etterspørsel, og liten tilgang på helsefaglig kompetanse i markedet.

4 Institusjonsplasser

Antall institusjonsplasser har holdt seg stabilt på 184 gjennom hele 2023.

Teknisk, kultur og idrett

Samlet mindreforbruk i sektoren var 2 millioner kroner, et positivt avvik fra årsbudsjett på 0,8 prosent.

Avvik på hovedpost

I oppsett nedenfor er det gjort en analyse på sektorens avvik på hovedpostnivå. Flere avvik skyldes forhold som sektoren ikke har kontroll over, for eksempel energikostnader. Tabell viser avvik i hele 1000:

Hovedpost	Avvik fra budsjett i kroner	Avvik fra budsjett i prosent	Kommentar til budsjettavvik
Lønnskostnader	- 2 177	- 1,6	I tillegg til ordinære lønnsutgifter ligger også sektorens inntekter fra internkjøp her og med et negativt avvik på 0,7 millioner kroner for 2023. Kultur og idrett samt kommunalsjef TKI har mindreforbruk på lønnskostnader mens Brann- og redning har merforbruk i all hovedsak på beredskap, Vei, park og idrett har merforbruk på kommunale veier og Eiendomsforvaltning har merforbruk på driftsavdelingen. Merforbruket kan i all vesentlighet relateres til flommen i august og merforbruket nulles mot reduksjon på hovedpost 7.
Innkjøp	- 11 304	- 9,0	Avvik skyldes ekstraordinære utgifter til flommen Hans, blant annet et merforbruk på vedlikeholdsmidler på over 6 millioner kroner. Dette er kompensert via refusjoner. Sektoren hadde et mindreforbruk på energi på 4,8 millioner kroner. Merforbruk på driftsavtaler var i 2023 1,4 millioner kroner så en vesentlig forbedring fra 2022. Avvik her gjenspeiler behov for å følge opp kommunens nye bygg.
Kjøp av tjenester	1 288	34,1	Avvik her må ses mot Innkjøp at avviket mest sannsynlig skyldes at budsjett er satt på feil art mens regnskap er ført korrekt under Innkjøp.
Overføringer og mva	- 797	- 7,2	Avvik ligger på enhet Kultur og idrett og relateres til høyere utbetaling av tilskudd enn budsjettet.
Salgsinntekter	- 252	- 2,6	Avviket skyldes i alle hovedsak manglende inntekt fra salg av tjenester i forhold til forutsetninger lagt i budsjett 2023 til Brann- og redning.
Refusjoner	17 143	120,9	Avviket skyldes i hovedsak høyere sykkelønsrefusjon enn budsjettet på renhold, høyere refusjon fra Hole kommune for kjøp av tjenester fra Brann- og redning samt refusjon for utgifter i forbindelse med flommen Hans. Denne refusjonsinntekten har sin motpost både i lønnsutgifter og på innkjøp.

Ekstremværet Hans

Sektoren hadde i 2023 ekstraordinære utgifter til ekstremværet Hans. Disse ble fullt ut dekket via økt rammetilskudd med 10,8 millioner kroner. Sektoren vil i 2024 ha ytterligere kostnader i forbindelse med gjenoppbygging som forventes dekkes tilsvarende som i 2023.

Sykefravær

I KS 192/19 ble det vedtatt at reduksjon i sykefravær i 2020 og videre være et gjennomgripende budsjettpremiss for alle sektorer i kommunen. Samlet sykefraværet for Teknisk, kultur og idrett var i 2023 10,65 prosent, en økning fra 2022 hvor tilsvarende tall var 9,55 prosent. Det er igangsatt tiltak og tett oppfølging i avdelingene med stort sykefravær, slik som blant annet *Sterkere tilbake*.

Tilskudd

Det er Kultur og idrett som i hovedsak administrerer faste og variable tilskudd. Enheten hadde et budsjett på 10,6 millioner kroner og det ble utbetalt 11,3 millioner kroner, altså en merutbetaling på omlag 0,7 millioner kroner.

Vedlikehold

Vedlikeholdsmidler viser et merforbruk på 1,4 millioner kroner. Utgifter på ca 6,3 millioner kroner til ekstremværet Hans ligger imidlertid regnskapsført her med sin motpost på refusjoner.

Investeringer

Prosjekt 10002 Hov ungdomsskole

Ved utgangen av året er påløpte utgifter 389,2 millioner kroner. Dette er 12,5 millioner kroner mer enn totalrammen på 376,7 millioner kroner. Det har ikke vært rapportert om noen overskridelse av denne prosjektrammen i løpet av året. Det er derfor foreløpig uklart hva dette avviket skyldes.

Prosjekt 15013 Monserud renseanlegg

Ved utgangen av fjoråret var påløpte utgifter 20 millioner kroner høyere enn bevilget ramme. I løpet av året har det påløpt ytterligere 14,2 millioner kroner. I andre tertial ble budsjetttrammen økt med 25,6 millioner kroner til totalt 385,6 millioner kroner. Sluttkostnad avhenger av utfall av stevninger og slutføring av reklamasjoner.

For øvrig vises til eget kapittel for årsrapportering av investeringer.

Måloppnåelse

Målene i Handlingsplanen er utarbeidet med hensyn til satsingsområder, hovedmål, delmål og strategier i Kommuneplanens samfunnsdel (2021-2030). Noen av målene er overordnede og felles for alle kommunens sektorer, mens andre mål er spesifikt knyttet til en gitt sektor eller tjenesteområde.

Videre blir overordnede og sektorspesifikke mål i Handlingsplanen detaljert med resultat-mål og tiltak hos den enkelte enhet gjennom Virksomhetsplaner. Virksomhetsplaner inneholder i tillegg interne kvalitetsmål og tiltak som defineres etter avtale med kommunalsjef.

Status - Mål i Handlingsplanen for 2023 vedlegges årsrapporten og viser resultater og vurderinger av måloppnåelse innenfor hver sektor. Resultater og vurdering av måloppnåelse tar utgangspunkt i rapporteringen som utføres på den enkelte enhet og sammenstilles på sektornivå.

Etikk og antikorrupsjon

I 2022 ble kommunens arbeid med Etikk- og antikorrupsjon inkludert som del av Ledelsens gjennomgang og kommunedirektørens redegjørelse overfører kommunestyret.

Veileder i Etikk- og antikorrupsjonsarbeidet, samt rutine for vurdering og håndtering av inhabilitet ble ferdigstilt i 2021. Veilederen beskriver rammene og hovedaktivitetene i arbeidet mot uetisk atferd og korrupsjon, og skal bidra til å gi folkevalgte og ansatte en bedre forståelse for sin egen rolle og sitt ansvar i dette arbeidet. Temaet er en del av den obligatoriske opplæringen av medarbeidere, ledere og folkevalgte i kommunen.

Etter valget i 2023 har Etikk og antikorrupsjon vært tema i folkevalgtopplæringen. Samtidig ble det gjennomført en temamåned i Etikk og antikorrupsjon for kommunens ansatte som fokuserte på bevisstgjøring rundt arbeidet mot uetiske handlinger og korrupsjon, samt varsling. Temamåneden vil være en årlig hendelse. Det er også utarbeidet et e-læringskurs innen temaet. Advokatkontoret har arrangert en rekke etiske refleksjonsmøter med ulike deler av organisasjonen som en del av arbeidet med våre etiske retningslinjer.

Internkontroll

Ringerike kommune ivaretar internkontrollen jfr. Kommunelovens kapittel 25 gjennom tre hovedelementer:

- **Den røde tråden** i mål-arbeidet fra Kommuneplanens samfunnsdel, via Budsjett og handlingsplan, til sektor- og enhets-spesifikke virksomhetsplaner sikres gjennom felles prosesser og verktøy for utarbeidelse, oppfølging og rapportering på status og måloppnåelse.
- Kommunen har tydelig dokumenterte beskrivelser av aktiviteter, krav, organisering, roller og ansvar for internkontroll og **det systematiske kvalitetsarbeidet**. Kommunens ledere og ansatte på alle nivåer følger felles prosesser for medvirkning, gjennomføring, oppfølging og evaluering av pliktene i dette arbeidet og jobber etter prinsipper om kontinuerlig forbedring.

- **Det helhetlige kvalitetssystemet (Compilo)** er kommunens system for dokumentasjon av gjeldende rutiner, retningslinjer, reglementer, planer, strategier og internkontrolldokumentasjon. I tillegg er det kommunens avvikssystem og system for risiko- og sårbarhetsanalyser.

Viken kommunerevisjon (VKR) gjennomførte i 2021 og 2022 en forvaltningsrevisjon av internkontrollen i Ringerike kommune. Resultatene fra revisjonen viser at Ringerike kommune i stor grad har et etablert system for internkontroll, men at det er områder med forbedringspotensial. I 2022 og 2023 har kommunen fulgt opp anbefalingene fra revisjonen i sammenheng med resultatene fra Ledelsens gjennomgang.

Kommunedirektøren gjennomførte i mai 2023 ledelsens gjennomgang av kommunens internkontroll med påfølgende redegjørelse i kommunestyret jfr. Kommuneloven §25-2. Tiltak etter ledelsens gjennomgang følges opp kontinuerlig i organisasjonen.

Mangfold og likestilling

Mangfold og likestilling er forankret i Ringerike kommunes arbeidsgiverpolitikk og i vår lokale lønnspolitikk. Kommunen ønsker et mangfoldig arbeidsmiljø. I rekrutteringsprosesser oppfordres derfor kvalifiserte kandidater til å søke uavhengig av alder, kjønn, etnisitet og funksjonsnedsettelse.

I Ringerike kommune er en stor andel ansatte kvinner, 78,42 prosent. Dette nivået har vært tilnærmet det samme de siste årene, se tabell. Når det gjelder fordeling mellom kvinner og menn i ledende stillinger har kommunen en overvekt av kvinner, dette gjelder på alle nivå og gjenspeiler sammensetningen for øvrig.

Kjønnsfordeling	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018
Antall årsverk	1943,00	1910,00	1 903,00	1 877,00	1 876,00	1 853,00
Antall ansatte	2253,00	2226,00	2 244,00	2 253,00	2 292,00	2 290,00
Antall kvinner	1763,00	1744,00	1 770,10	1 770,00	1 819,00	1 825,00
Prosentvis andel kvinner	78,42 %	78,20 %	78,88 %	78,56 %	79,00 %	80,00 %
Antall menn	490,00	486,00	473,90	483,00	473,00	465,00
Prosentvis andel menn	21,75 %	21,80 %	21,12 %	21,44 %	21,00 %	20,00 %
Antall kvinner i høyere stillinger	3,00	4,00	5,00	6,00	6,00	6,00
%-andel kvinner i høyere stillinger	33,33 %	44,40 %	55,58 %	66,00 %	66,00 %	60,00 %
Antall menn i høyere stillinger	6,00	5,00	4,00	3,00	3,00	4,00
%-andel menn i høyere stillinger	66,67 %	55,60 %	44,50 %	34,00 %	34,00 %	40,00 %

Høyere stilling = Kommuneoverlege, Kommuneadvokat, Kommunalsjefer og Kommunedirektør

Ledergrupper	Kvinner	% andel	Menn	% andel	Totalt
Kommunalsjefer	3	50,00	3	50,00	6
Ledere	17	60,70	11	39,30	28
Barnehagestyrere	9	90,90	1	9,10	10
Rektorer	10	71,43	3	28,57	13
Avdelingsledere	72	73,47	26	26,53	98
Fagledere	4	66,67	2	33,33	6

I Ringerike kommunes lønnspolitikk er det nedfelt at det skal være likelønn. Lønnsstatistikken viser at menn, med unntak i stillingskategorien de med 5-årig høgskole ligger over lønnsnivået til kvinner. Forskjellene er i mange tilfeller marginale, men det er en trend i at forskjellene øker ved de høyere lønnsnivåene. Det gjennomføres nærmere analyse av lønnsforskjellene i samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene. Analysen vil legges til grunn i forbindelse med generell lønnsfastsettelse og i forbindelse med lokale lønnsforhandlinger.

Stillingsgrupper	Gjennomsnittslønn alle	Gjennomsnittslønn kvinner	Gjennomsnittslønn menn
Assistenter	kr 440 394	kr 441 860	kr 437 366
Fagarbeidere/hjelpepleiere	kr 495 189	kr 493 896	kr 500 976
Sykepleier 3-årig	kr 562 638	kr 561 951	kr 570 030
Adjunkt	kr 601 420	kr 599 427	kr 610 512
Rådgivere	kr 680 753	kr 683 367	kr 672 750
Avdelingsledere	kr 720 533	kr 718 284	kr 727 000
Ledere/rektorer	kr 831 428	kr 825 628	kr 845 928
3-årig høgskole utdanning	kr 569 832	kr 568 040	kr 580 858
Ingeniører 3-årig utdanning	kr 669 000	kr 644 500	kr 673 454
5-årig høgskole	kr 657 330	kr 660 040	kr 645 475